

Αλέξανδρος Σχισμένος, Εισαγωγή στην Κριτική του Ψηφιακού Λόγου, Αθήνα, Οκτώβριος 2021, Athens School, σελ. 320, 21×14, ISBN: 978-618-84851-5-0

Αντί προλόγου

Γιατί ο κόσμος του Matrix είναι απλοϊκός

Είδα την ταινία The Matrix στο Άμστερνταμ το 1999, στην παγκόσμια πρεμιέρα της. Στο Άμστερνταμ με τις ψυχεδελικές εμπειρίες, ο κόσμος του Matrix στην αρχή φαινόταν σαν να απεικόνιζε κάτι τέτοιο. Γρήγορα κατάλαβα ότι δεν είχε καν ούτε αυτό το βάθος. Παρουσίαζε μια προσομοίωση ως κοινωνική πραγματικότητα. Μα κάθε προσομοίωση είναι μια παράσταση επιφανειακή και αβαθής. Τελευταία, ακούγεται η ιδέα ότι η ίδια η πραγματικότητα είναι μια προσομοίωση. Είναι μια ιδέα χωρίς νόημα αφού καταρχάς διαχωρίζει υπόρρητα την πραγματικότητα από την προσομοίωση για να τις ταυτίσει ξανά σε ένα δεύτερο επίπεδο. Μα πρέπει να παραδεχτούμε πως και οι προσομοιώσεις είναι ασφαλώς μέρος του πραγματικού, αλλιώς δεν θα υπήρχαν. Όλο το συμβολικό δίκτυο παρουσίασης του αόρατου, οι συμβολικές αναπαραστάσεις των φαντασιακών σημασιών, το μεγάλο δίκτυο των θεσμών και των σημασιών που χαρακτηρίζει και την πιο απλή ανθρώπινη κοινωνία είναι ασφαλώς πολυεπίπεδο και απείρως βαθύτερο, και πλουσιότερο από οποιαδήποτε προσομοίωση, δηλαδή μίμηση. Η κοινωνία δημιουργεί μιμητικές αλλά δημιουργεί και ερμηνευτικές και δημιουργεί και εκ του μηδενός φαντασιακές παραστάσεις. Και η προσομοίωση είναι απλώς μια επιμέρους μορφή παράστασης που αντιγράφει μόνο την επιφάνεια, και ορίζεται από το γεγονός ότι είναι αντίγραφο τινός, ότι δεν είναι πρωτότυπη, διαστρωματωμένη ή αυτοτελής. Εξ ορισμού λοιπόν είναι κομμάτι μιας ευρύτερης πραγματικότητας, που είναι καθ' εαυτή διαστρωματωμένη και απροσδιόριστη. Η προσομοίωση είναι πραγματική όσο και το όνειρο αλλά όχι ατομική όπως αυτό. Και όμως, ενώ και το όνειρο και η ξύπνια συνείδηση αποτελούν μέρος της πραγματικότητας, ανήκουν σε διαφορετικά πεδία και σε διαφορετικές κατηγορίες της. Η προσομοίωση δεν έχει καν το μυστήριο του ονείρου, είναι απλώς μια ακριβής απεικόνιση παραστατικών φαινομένων

της συμβολικής επιφάνειας του κοινωνικο-ιστορικού φαντασιακού. Ο κόσμος του Matrix είναι επίπεδος, απλοϊκός και επιφανειακός. Και δεν θα μπορούσε να υπάρχει αυτόνομα.

Ας προχωρήσουμε σε πιο σημαντικά θέματα.

Παρουσίαση

Τι σημαίνει ψηφιακό; Τι είναι ο κυβερνοχώρος; Η παρούσα μελέτη αποτελεί ένα εγχειρίδιο για μια ευρύτερη έρευνα, υπόθεση της οποίας είναι ότι ο ψηφιακός κόσμος συγκροτεί μία εικονική πραγματικότητα όχι ως μιμητική αντανάκλαση, αλλά ως επέκταση και αναδημιουργία του κοινωνικο-ιστορικού κόσμου, ένα νέο πεδίο πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού ανταγωνισμού με τις δικές του ιδιαιτερότητες.

Θεωρώ ότι η εμφάνιση του Internet συνιστά μια ιστορική τομή σε κοινωνικό και οντολογικό επίπεδο. Από τη μία, το Internet διανοίγει τη δυνατότητα ενός νέου ψηφιακού δημοκρατικού ανθρωπισμού, με χαρακτηριστικά την οριζοντιότητα, την ελεύθερη ανταλλαγή, την ελεύθερη κυκλοφορία της πληροφορίας και της έρευνας, την ελεύθερη επικοινωνία, τα ψηφιακά κοινά. Από την άλλη, προσφέρει εξίσου την δυνατότητα ενός νέου ψηφιακού ημιολοκληρωτικού αντι-ανθρωπισμού, μέσω της επέκτασης των συστημικών δομών, του εμπορίου των δεδομένων και της πληροφορίας, της καταγραφής, της αποσωματοποίησης, της ιδιωτικής απομόνωσης και του άνωθεν ελέγχου. Η διαφορά μεταξύ των δύο προοπτικών είναι πολιτική και έγκειται στο νόημα της ψηφιακής επικοινωνίας ως δημόσιας πράξης.

Προκειμένου να πράξουμε πρέπει να κρίνουμε, προκειμένου να κρίνουμε πρέπει να κατανοήσουμε και προκειμένου να κατανοήσουμε πρέπει να δια φωτίσουμε τις πολλαπλές πτυχές του νέου ψηφιακού λόγου.

Περιεχόμενα

Αντί προλόγου. Γιατί ο κόσμος του Matrix είναι απλοϊκός
Γενικό σχεδιάσμα
Κοινωνικο-ιστορικές προϋποθέσεις του Internet
Η οντολογική επανάσταση
Οι πολλαπλές πτυχές του λόγου
Η οντολογία των αντικειμένων
Οντολογίες των αντικειμένων
Οντολογίες της πληροφορικής
Τέχνη και ψηφιακότητα
Βασικές προϋποθέσεις
Η μηχανή που αποκρίνεται
Η ψηφιακή μηχανή
Η αλγοριθμική μηχανή
Σχήματα της διαφοράς και της ταυτότητας
Η πληροφορία ως δημιουργία του δι' εαυτό όντος
Το δι' εαυτό ον ως χρονικότητα
Νόημα και χρονικότητα
Ψηφιακότητα και χρονικότητα
Η μηχανή δίαυλος
Ο κυβερνοχώρος, ευρεία έννοια της ψηφιακής εικονικής
πραγματικότητας
Η λογική του υπερκειμένου
Οι χρονικότητες της αφήγησης
Τι είναι τηλεπαρουσία;
Θέσεις για τον κυβερνοχώρο
Η εικονική πραγματικότητα ως ψηφιακή εφαρμογή
Η εικονικότητα ως οντολογική κατηγορία της ψηφιακότητας
Η μηχανή και το σώμα
Ο ποιητής και το ρομπότ. Τα όρια της Τεχνητής Νοημοσύνης
Η μηχανή και ο εγκέφαλος
Η ψυχή και η συνείδηση
Ο από μηχανής Άλλος. Ο ερωτικός χρόνος του ψηφιακού
Απουσία και ερωτικός χρόνος
Η ερωτική ψηφιακή επικοινωνία

Η θεωρία της κινηματογραφικής νοσταλγίας

Η φιλοσοφία του τεχνοφασισμού

Η κοινωνικο-ιστορική βαρύτητα των ψηφιακών δικτύων

Ψηφιακά κοινωνικά κινήματα

Θέσεις

Βιβλιογραφία

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΧΙΣΜΕΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Τι σημαίνει ψηφιακό; Τι είναι ο κυβερνοχώρος; Η παρούσα μελέτη αποτελεί ένα εγχειρίδιο για μια ευρύτερη έρευνα, υπόθεση της οποίας είναι ότι ο ψηφιακός κόσμος συγκροτεί μία εικονική πραγματικότητα όχι ως μιμητική αντανάκλαση, αλλά ως επέκταση και αναδημιουργία του κοινωνικο-ιστορικού κόσμου, ένα νέο πεδίο πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού ανταγωνισμού με τις δικές του ιδιαιτερότητες.

Θεωρώ ότι η εμφάνιση του Internet συνιστά μια ιστορική τομή σε κοινωνικό και οντολογικό επίπεδο. Από τη μία, το Internet διανοίγει τη δυνατότητα ενός νέου ψηφιακού δημοκρατικού ανθρωπισμού, με χαρακτηριστικά την οριζοντιότητα, την ελεύθερη ανταλλαγή, την ελεύθερη κυκλοφορία της πληροφορίας και της έρευνας, την ελεύθερη επικοινωνία, τα ψηφιακά κοινά. Από την άλλη, προσφέρει εξίσου την δυνατότητα ενός νέου ψηφιακού ημιολοκληρωτικού αντι-ανθρωπισμού, μέσω της επέκτασης των συστημικών δομών, του εμπορίου των δεδομένων και της πληροφορίας, της καταγραφής, της αποσωματοποίησης, της ιδιωτικής απομόνωσης και του άνωθεν ελέγχου. Η διαφορά μεταξύ των δύο προοπτικών είναι πολιτική και έγκειται στο νόημα της ψηφιακής επικοινωνίας ως δημόσιας πράξης.

Προκειμένου να πράξουμε πρέπει να κρίνουμε, προκειμένου να κρίνουμε πρέπει να κατανοήσουμε και προκειμένου να κατανοήσουμε πρέπει να διαφωτίσουμε τις πολλαπλές πτυχές του νέου ψηφιακού λόγου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΧΙΣΜΕΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ
**ΚΡΙΤΙΚΗ
ΤΟΥ
ΨΗΦΙΑΚΟΥ
ΛΟΓΟΥ**

ATHENSCHOOL

ISBN: 978-618-84851-5-0

Σελίδες: 320

Σχήμα: 14 x 21

Τιμή: 20,00

Ο Αλέξανδρος Σχισμένος γεννήθηκε το 1978 στην Αθήνα και μεγάλωσε στο Αγρίνιο. Είναι διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και μεταδιδακτορικός ερευνητής του Α.Π.Θ. Έχει υπάρξει συντάκτης των περιοδικών *ContAct*, *Βαβυλωνία*, *Το Έρμα* και *Αυτολεξεί*.

Άλλα έργα του:

Η ανθρώπινη τρικυμία (Εξάρχεια 2013), *Μετά τον Καστοριάδη* (με τον Ν. Ιωάννου, Εξάρχεια, 2014),

Το τέλος της εθνικής πολιτικής (με τον Ν. Ιωάννου, Εξάρχεια 2016), *Μικρή πραγματεία για τον ερωτικό χρόνο* (RedMarks, 2018), *Καστοριάδης εναντίον Χάιντεγκερ* (Αυτολεξεί 2020), *Common futures: Social Transformation and Political Ecology* (με τον Y. Tarinski, Black Rose Books 2021), *Castoriadis and Autonomy in the 21st century* (με τους Ν. Ιωάννου και Chris Spannos, Bloomsbury 2021)